LAUSUNTO

SISÄ- SUOMEN SYYTTÄJÄNVIRASTO
PL 503, 33101 Tampere

15.02.16

H 003/41/16

Eduskunnan lakivaliokunta

HE 1/2016

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rikoslain 2a ja 9 luvun muuttamisesta ym.

YLEISTÄ
Hallituksen esityksen lähtökohtana on hallitusohjelman mukaisesti kasvattaa sakoista valtiolle saatavia tuloja. Ajatus on huono, ja se tulisi hylätä.

Esitys on jyrkässä ristiriidassa kriminaalipolitiikan ja rikosoikeudellisen rangaistusjärjestelmän perusperiaatteiden kanssa. Rikosoikeudellisella järjestelmällä ei kuuluisi olla suoria valtiontaloudellisia tavoitteita eikä sakoilla pitäisi pyrkiä keräämään tuloja valtiolle. Rangaistuksilla, myös sakoilla pyritään sääntelemään ja ehkäisemään rikollisuutta. Rangaistusjärjestelmän kokonaisuudessaan tulee täyttää kohtuullisuuden ja suhteellisuuden vaatimukset. Tämä tarkoittaa, että rangaistus on oikeassa suhteessa teon moitittavuuteen ja enintään niin ankara kuin järjestelmän tavoitteiden kannalta on välttämätöntä.

YKSITYISKOHDISTA
Esitetty *alimman päiväsakon rahamäärän* korottaminen esityksen mukaan 6:sta 9:ään euroon on paikallaan. Näin menetellen se palautettaisiin takaisin 1999 tasolle elinkustannusindeksiin verraten.

Myöskään *yhteisösakon* korottamista en näe ongelmallisena. Yhteisösakko on säädetty seuraamukseksi rajoitetusti ja usein varsin törkeistä rikoksista. Määrän suhteen tuomioistuimella on laaja harkintavalta, mikä mahdollistaa kohtuus- ja suhteellisuusperiaatteen säilyttämisen.

Rikesakkojen korottaminen on nykyisessä rangaistusjärjestelmässä jo vaikeampi kysymys. Kasvavien rikesakkojen suhteutus alimpiin päiväsakkoihin muodostuisi ongelmalliseksi.

Hyvin ongelmallisena edellä mainittujen oikeudellisten periaatteiden kannalta pidän päiväsakon rahamäärän korottamista. Rikoslain mukaan päiväsakon rahamäärän on oltava kohtuullinen suhteessa sakotettavan maksukykyyn. Tätä säännöstähän ei ole nyt tarkoitus muuttaa. Huolellisesti harkiten "kohtuulliseksi" on vuonna 1998 havaittu 1/60 sakotettavan keskimääräisestä nettokuukausitulosta. Miten nyt, heiken-

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 503	Kelloportinkatu 5 A			
33101 Tampere	33100 Tampere	029 56 24600	029 56 24624	sisa-suomi.sy@oikeus.fi

tyvässä taloudessa, kohtuus olisikin yht'äkkiä 1/30, kuten hallitus esittää?

Vaikka sakon rangaistusarvo virallisesti hahmotetaan päiväsakkojen lukumäärästä, on luonnollista kiinnittää huomiota myös päiväsakon rahamäärän kautta laskettavaan kokonaissummaan. Seuraamusharkinnassa päiväsakkojen lukumäärää ei voi ryhtyä vähentämään, vaikka maksettavaksi tuleva sakkosumma muodostuisikin tekoon suhteutettuna "järjettömäksi". Selkeimmin tilanteen voi ennakoida tulevan vastaan liikennerikosten kohdalla. Kaikista noin 200.000 tapauksesta, joissa päiväsakkoja määrätään, lähes 140.000 on liikenteen asiaryhmästä. Siellä seuraamukset kohdistuvat laajimmin eri tuloluokkiin kun kuka tahansa voi huomaamattaankin päätyä rikoksen tekijäksi. Taulukko 3 esityksen perusteluissa antaa asiasta vihiä: Alin päiväsakkoihin johtava sallitun nopeuden ylittäminen (21 km/t) 60 km/t nopeusrajoitusalueella tarkoittaa 2500 euron tuloilla 700, 3500 euron tuloilla 1040 ja 6000 euron tuloilla jo 1870 euron maksuseuraamusta verrattuna ylityksellä 20 km/t tulevaan 250 euron seuraamukseen.

MUUTA HUOMIOITAVAA
Ehdotus on ristiriidassa Oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan (OM mietintöjä ja lausuntoja 16/2013, kohta 9) pohjautuvien oikeudenhoidon keskipitkän aikavälin tavoitteiden kanssa. Mm. syyttäjälaitoksessa asia nähdään laajalti siten, että esim. liikenteen nyt sakkomenettelyssä käsiteltävät rikokset pitäisi siirtää hallinnollisen virhemaksumenettelyn piiriin. Maksujen mahdolliset suhteellisuusongelmatkaan eivät tällöin nousisin periaatteellisiksi. Ne rangaistusmääräysmenettelyssä käsiteltävät asiat, joita ehkä ei voisi siirtää hallinnolliseen menettelyyn, voisivat kuulua rikesakon piiriin. Rikesakon määriä voisi ja pitäisi tällöin porrastaa nykyistä hienojakoisemmin. Vain kaikkein vakavimmat, nykyisinkin tuomioistuimissa käsiteltävät tapaukset jäisivät päiväsakko- (tai vankeus)rangaistus järjestelmän piiriin.

Johtava kihlakunnansyyttäjä Jouko Nurminen